

Expert reviews

Expert review dr. Koster vragenlijst van de Slachtoffermonitor:

Laat ik ten eerste zeggen dat ik het een goede zaak vind dat de Slachtoffermonitor opnieuw wordt uitgezet en dat ervoor gekozen is om de vragenlijst van de vorige meting kritisch wordt bekeken alvorens dat te doen. De intentie om met minimale aanpassingen (met het oog op consistentie) de vragenlijst 'toekomstbestendig' te maken, lijkt mij de juiste pragmatische aanpak. Graag uit ik mijn waardering voor de grondige aanpak waarmee jullie te werk zijn gegaan. De verschillende methoden die worden gebruikt (kwantitatieve en kwalitatieve analyse van de vorige metingen, interviews met praktijk experts en de review door academici), zorgt naar mijn mening voor een betere kwaliteit van de uit te zetten Slachtoffermonitor.

In mijn review heb ik ten eerste per pagina van het 'verbetervoorstel inclusief onderbouwing na 2e BEGCIE' mijn zienswijze en eventuele (tekstuele) aanpassingen puntsgewijs beschreven. Vervolgens heb ik de vragenlijst per vraag doorgenomen (voor zo ver die nog niet aan de orde waren gekomen) en ook daarvoor eventuele (tekstuele) aanpassingen puntsgewijs beschreven. Daarnaast heb ik nog een aantal suggesties toegevoegd die (nog) niet in de monitor zijn opgenomen. Daar waar ik geen opmerkingen over heb geplaatst, is wat mij betreft in orde.

Algemene opmerkingen:

1. Het advies om twee versies van de herziene (i.e. concept 4) Slachtoffermonitor gerandomiseerd uit te zetten bij meting 3 "Een versie met de eerder gebruikte (volgorde van) vragen en een versie met de voorgenomen, nieuwe (volgorde van) vragen." ondersteun ik van harte.

Specifieke opmerkingen:

Hoofdstuk III: Bevindingen (door)ontwikkelproces van de Slachtoffermonitor

1. Bij bevindingen stap 1a: Vraag 3 In de antwoordcategorieën wordt moord of doodslag genoemd bij "Kunt u aangeven welk misdrijf u is overkomen?" Lijkt mij een vreemde mogelijkheid. Wellicht "van een naaste" bij die antwoordcategorie toevoegen?

2. Bij bevindingen stap 1a: Bij vraag 8/8 en 12/12. Als de suggestie gevolgd wordt, komen er dus 2 vragen naar data bij: 1 voor de exacte datum waarop het misdrijf plaats vond en 1 voor de datum dat het misdrijf bij de politie werd gemeld. Let op met het gebruik van het woord 'u' bij de toevoeging van deze vragen: bij de vraag over de datum waarop het misdrijf plaats vond wordt u gebruikt, bij de datum van melding bij de politie niet.

→ **Opmerking onderzoekers: Deze suggestie is niet verwerkt: met het oog op het criterium van redundantie is er uiteindelijk voor gekozen geen extra datum-vragen toe te voegen in de vragenlijst**

3. Bij bevindingen stap 1a: Antwoordmogelijkheden bij vraag 13 en 14 (meting 2) niet volledig consistent ("ik vond dat de dader(s) moest(en) worden gestraft" en "Ik vond dat de daders moesten worden gestraft").
4. Bij bevindingen stap 1a (zie Tabel in bijlage 4, onder lacunes; vraag 96 in meting 2) wordt de suggestie gedaan om contactvormen toe te voegen bij SGM. Hierbij worden twee antwoorden gegeven, namelijk "ik heb online een aanvraag ingediend *en* online mijn aanvraag gevolgd". Mijn suggestie is om hier onderscheid in te maken en waarom wordt er geen onderscheid gemaakt tussen telefonisch en persoonlijk contact?

→ **Opmerking onderzoekers: deze suggestie is gedeeltelijk overgenomen. Vanwege het criterium redundantie c.q. lengte van de vragenlijst inkorten is hier van gemaakt: 'Ik heb online een aanvraag ingediend en/of online mijn aanvraag gevolgd'**

5. Bij bevindingen stap 1c: Wat zou de suggestie zijn om tegemoet te komen aan mensen die aangeven dat ze meer ruimte willen hebben om hun onvrede over het (gebrek) aan handelen van genoemde instanties te uiten? Zou dat een simpele vraag kunnen zijn "De instantie heeft in mijn zaak gebrekkig gehandeld"? Op deze wijze zou de vragenlijst niet veel langer gemaakt worden. Wellicht triggert dat mensen om in de open vraag aan het einde nog (meer) aan te geven wat volgens hen misging. Dat zou weer verwerkt kunnen worden in een latere versie van de monitor door het opnemen van meer specifieke vragen? In het algemeen vind ik het toevoegen van negatief geformuleerde vragen over ondersteuning door de justitiële instanties (zoals het item hierboven) in de vragenlijst een goed idee (naast positief verwoorde items zoals in de huidige vragenlijst) – voorkom daarbij wel dubbele ontkenningen. De voorkeur is om het antoniem te gebruiken. Dus bijvoorbeeld in plaats van "De politie heeft

mij beleefd behandeld” “De politie heeft mij onbeleefd behandeld” en niet “De politie heeft mij niet beleefd behandeld”.

→ **Opmerking onderzoekers: deze suggestie niet overgenomen: in overleg met de begeleidingscommissie is besloten om geen negatief / omgekeerd geformuleerde items te gebruiken in de vragenlijst. Het toevoegen van dergelijke items schaadt de vergelijkbaarheid van de nieuwe meting met die van de eerdere twee metingen van de Slachtoffermonitor (zie ook hoofdstuk III.3 ‘Uitkomsten bespreking stap 1 en 2 en eerste verbetervoorstel met begeleidingscommissie’).**

6. Bij bevindingen stap 1c (opmerkingen respondenten over de vragenlijst): Voor wat betreft mensen die aangeven dat hun zaak niet is afgerond. Zou een vraag (in het begin van de enquête) daarover toegevoegd kunnen worden? Over in welke fase de zaak zich bevindt? Op deze wijze kan worden achterhaald of dit samenhangt met de wijze / mate waarin men de ondersteuning door de justitiële instanties positief ervaren. Gedacht kan worden aan een volgend type vraag (zoals ik deze ook eerder gebruikte in mijn onderzoek naar de ervaringen met de politie):

Kunt u aangeven wat de stand van zaken met betrekking tot uw aangifte is?

- Dader is (nog) niet gepakt, de politie is nog bezig met de opsporing
- Opsporingsonderzoek door de politie is afgesloten, want er is geen dader gevonden
- Opsporingsonderzoek door de politie is afgesloten, er is wel een vermoedelijke dader, maar bewijs is (nog) niet rond
- Dader is gepakt, de politie is nog bezig met onderzoek naar bewijzen
- Dader is gepakt, het onderzoek is afgesloten en het dossier is overgedragen aan het OM
- Dader is gepakt, het onderzoek is afgesloten, maar het dossier is nog niet overgedragen naar het OM
- Dader is gepakt, het onderzoek is afgesloten, het dossier is overgedragen aan het OM, maar die besluit niet te vervolgen
- Dader is gepakt, onderzoek is afgesloten, het dossier is overgedragen aan het OM, die is bezig met vervolging
- Anders, namelijk...

Echter, deze vraag is wellicht te specifiek voor de huidige Slachtoffermonitor. (Simpelere) alternatieve suggestie:

Is uw zaak afgesloten?

- Ja → ga door naar vraag 2
- Nee → ga door naar vraag 3
- Weet niet

→ **Opmerking onderzoekers: deze vraag is (zonder verdere routing) overgenomen in het tweede concept van de nieuwe vragenlijst. Overige suggesties hieronder voor wat betreft deze vraag niet.**

Welke justitiële instantie heeft uw zaak als laatst behandeld?

- Politie
- OM
- Rechtbank

Welke justitiële instantie is op dit moment met uw zaak bezig?

- Politie
- OM
- Rechtbank

7. Bij stap 2 (interview politie): De suggestie van een van de geïnterviewden voor het balkje voor de voortgang van het invullen van de monitor lijkt mij een goede suggestie. Wellicht kan ook worden nagedacht over de mogelijkheid om te pauzeren en op te slaan en op een ander moment verder te gaan indien de vragenlijst online wordt ingevuld? (als dat nog geen mogelijkheid is).

→ **Opmerking onderzoekers: de suggestie van het toevoegen van een balkje om de voortgang van het invullen van de monitor zichtbaar te maken is niet overgenomen: respondenten leggen verschillende routes af door de vragenlijst afhankelijk van hun antwoorden; de lengte van deze routes zijn daardoor lastig te voorspellen. Dit maakt het programmeren van een balkje lastig. De mogelijkheid van het kunnen pauzeren en op een later moment verder te gaan bij online afname**

is een suggestie die buiten los staat van de inhoud van de vragenlijst en dus buiten het bestek van dit onderzoek valt.

8. Bij stap 2, interview politie: Bij vraag 7 inderdaad ook graag 'sociale media' toevoegen
9. Bij stap 2, interview politie: Lijkt mij inderdaad een nuttige toevoeging, maar wel moet dan nog nader uitgezocht worden welke typen vaste contactpersonen regulier voorkomen.
10. Bij stap 2, interview politie: Lijken mij nuttige stellingen, maar ik denk dat hier wellicht ook hoge samenhangen tussen een aantal stellingen gaat opleveren. Daarnaast is mijn ervaring dat van een aantal stellingen respondenten vaak het antwoord niet op weten (bijv. "zijn vertrouwelijk omgegaan met mijn persoonsgegevens", "heeft mij op de hoogte gehouden van belangrijke beslissingen in mijn zaak" – als de politie dat immers niet gedaan heeft, kan het zo zijn dat de respondent niet op de hoogte is dat er belangrijke beslissingen genomen zijn – en "het gevaar van herhaling van het slachtofferschap verkleind". Dus wellicht een antwoordcategorie "Weet ik niet" toevoegen? Persoonlijk zou ik kiezen voor de stelling "met mij besproken welke maatregelen er zijn om herhaling van slachtofferschap te voorkomen" ipv "met mij besproken welke maatregelen de politie neemt om mij te beschermen".

→ Opmerking onderzoekers: deze suggestie niet overgenomen: vanwege het criterium 'minimale wijzigingen om vergelijkbaarheid met de eerdere metingen mogelijk te maken' (criterium 3, zie bevindingen stap 4) zijn de ervaringsvragen ten aanzien van de politie zoveel mogelijk behouden.

11. Bij stap 2 (interview politie): Het lijkt mij inderdaad goed om stelling over vertrouwen toe te voegen. Enkel "ik heb vertrouwen in de politie" vind ik daarbij met het oog op de wetenschappelijke literatuur te breed. Ik zou dat opsplitsen in vragen over vertrouwen in procedurele rechtvaardigheid en vertrouwen in de effectiviteit van de politie en daarnaast ook vragen over gedeelde normen met de politie. Een suggestie:

- a. Vertrouwen in procedurele rechtvaardigheid
 - i. De politie behandelt mensen met respect en waardigheid
 - ii. De politie geeft mensen de mogelijkheid om hun kant van het verhaal te vertellen
 - iii. De politie neemt het verhaal van mensen mee bij het nemen van een belangrijke beslissing
 - iv. De politie neemt haar beslissingen op basis van feiten

- b. Vertrouwen in de effectiviteit van de politie
 - i. De politie is effectief in het voorkomen van criminaliteit
 - ii. De politie is effectief in het oplossen van zaken
 - iii. De politie is effectief in het handhaven van de openbare orde
- c. Gedeelde normen en waarden met de politie
 - i. Mijn gevoelens van goed en slecht komen overeen met die van de politie
 - ii. De wetten die de politie handhaaft komen overeen met mijn gevoelens van goed en slecht.

→ **Opmerking onderzoekers: Alle items overgenomen bij 'algemene indruk van het strafrecht' in de vragenlijst van de Slachtoffermonitor, behalve de twee items onder a: ii & iii; deze twee items komen sterk overeen met al bestaande ervaringsvragen ten aanzien van de politie in de vragenlijst (en waarvan wordt voorgesteld die te behouden).**

12. Bij stap 2 (interview OM): Ik begrijp de zorg die de geïnterviewde van het OM uit [over het feit dat sommige vragen niet van toepassing zijn op alle respondenten, red.], maar zou adviseren om de vragen over spreekrecht, schriftelijke slachtofferverklaring en gesprek met de officier van justitie voor alle slachtoffers op te nemen in de vragenlijst. Wellicht kan een nadere kwantitatieve analyse uitwijzen of deze vragen inderdaad in de voorgaande metingen steeds met 'nee' werden beantwoord door slachtoffers van specifieke delicten en op basis daarvan een beslissing maken. Ook bij het interview met de rechtspraak en SHN komt dit punt naar voren. Mijn suggestie zou zijn om uitleg te geven in welke gevallen gebruik gemaakt kan worden van het spreekrecht (al bij vraag 20/21) en de categorie "NVT" toevoegen en daarop de route van de vragenlijst aanpassen. Ook al is dat nog steeds niet 'waterdicht'.

13. Bij stap 2, interview Rechtspraak: Punt 4 (en 6) Daar ben ik het in principe mee eens, maar ik vraag me af of dat de vragenlijst niet veel langer zou maken, zeker als dit in de praktijk ook zou gelden voor de overige vijf instanties. (de bijgevoegde link heb ik helaas niet kunnen openen).

→ **Opmerking onderzoekers: deze suggesties uit het interview van de rechtspraak zijn niet overgenomen met het oog op het criterium redundantie c.q. inkorten van de lengte van de vragenlijst.**

14. Bij stap 2, interview Rechtspraak: Punt 7. Ik zou het wel als stelling presenteren. Suggestie: “De rechter heeft een schadevergoeding opgelegd die naar mijn tevredenheid is”. Of “De rechter heeft een schadevergoeding opgelegd waarmee ik tevreden ben” (en een categorie “NVT”) En bij vraag 78: “.. dat de rechter een schadevergoeding oplegt die naar mijn tevredenheid is/waar ik tevreden mee ben”
15. Bij stap 2, interview Rechtspraak: Punt 9: Lijkt me een goede suggestie. Een stelling over de motivering lijkt mij een goede toevoeging (ook voor de andere instanties, voor zover dat er nog niet in zit), bijvoorbeeld: “De rechter heeft mij voldoende de redenen voor zijn of haar beslissingen laten weten/uitgelegd/gegeven”.
16. Bij stap 2, interview Rechtspraak: Punt 12: Dit kan wellicht opgelost worden door de eerder genoemde uitleg te geven en de vraag zelf aan te passen naar; “Bent u gewezen op de mogelijkheid om tijdens de rechtszaak gebruik te maken van het spreekrecht?” (en daarbij de categorie “NVT” toevoegen).
17. Bij stap 2, interview SHN, punt 1: Dit kan wellicht opgelost worden door bij vraag 82 de antwoordcategorieën aan te passen “ja, ik heb persoonlijk contact gehad met de medewerkers van Slachtofferhulp”, “ja, ik heb telefonisch contact gehad met de medewerkers ” “ja ik heb via de chatfunctie online contact gehad met de medewerkers” en “Nee, ik heb wel gebruik gemaakt van de zelfhulp tools op de website” (en dat uitputtend maken). En enkel de vervolgvragen stellen wanneer er sprake is geweest van persoonlijk contact.
18. Bij stap 2, interview SHN, punt 3 : Wellicht kunnen in plaats daarvan vragen worden toegevoegd die specifiek betrekking hebben op de doelstellingen van SHN.
19. Bij stap 2, interview SHN, Punt 9. Ik begrijp het belang om hier meer inzicht in te krijgen, maar ik neig er toch naar om dit niet op te nemen, omdat de vragenlijst zich niet richt op de uitkomst zelf.
20. Bij stap 2, interview SHN, over belangvragen. Ik heb in mijn eigen studie ook gevraagd naar het belang van bepaalde aspecten van de dienstverlening op die manier zoals dat nu wordt voorgesteld (dus eerst naar het aspect vragen en vervolgens direct over datzelfde aspect vragen hoe belangrijk men dat vindt). Mijn ervaring is dat respondenten alle aspecten belangrijk of zeer belangrijk vinden (op een 5 punts-schaal). Wanneer men product-termen wil gebruiken als index van de ervaren kwaliteit van de ondersteuning door instanties (dus

ervaring met aspect ondersteuning x het belang van dat aspect van ondersteuning) dan is de afwisseling van vraag naar aspect met vraag over belang een goede benadering.

Is men echter meer geïnteresseerd in de belangrijkste en minst belangrijke aspecten van de ondersteuning, dan zou juist voor de suggestie van een rangorde gekozen kunnen worden. Aspecten in een rangorde zetten (bijvoorbeeld wat zijn de drie belangrijkste aspecten van ondersteuning uit deze lijst, en welke drie aspecten zijn het minst belangrijk voor u?) vraagt wellicht meer moeite van respondenten, maar zou denk ik wel meer inzicht kunnen geven in wat respondenten inderdaad de belangrijkste en minst belangrijke aspecten vinden. Dat het meer moeite voor de respondent oplevert, is mijn inziens niet per definitie negatief, omdat het de respondent echt laat nadenken over wat diegene juist zo belangrijk vond, in plaats van op vrijwel elke vraag 'zeer belangrijk' te zeggen. Overigens wil ik daarbij niet aangeven dat de aspecten die onderaan de rangorde eindigen, onbelangrijk zijn. Zoals de eerdere monitor uitwijst, vinden respondenten vrijwel alle aspecten belangrijk, maar de rangorde kan uitwijzen wat respondenten extra belangrijk vinden. Indien gekozen wordt voor de rangorde-optie, dan kunnen de belang-vragen kunnen dan worden verwijderd uit de vragenlijst; dat zorgt ook voor minder herhaling van (voor respondenten wellicht) soortgelijke vragen en zorgt voor een flinke inkorting van de vragenlijst (wat helpt dat respondent de vragenlijst meer accuraat invullen, omdat zij minder 'vragen-moe zijn').

→ **Opmerking onderzoekers: Deze suggestie van een rangorde niet overgenomen, aangezien het laten bepalen van de drie belangrijkste en drie minst belangrijke aspecten van ondersteuning een minder compleet beeld geeft van het belang dat slachtoffers hechten aan alle facetten van de ondersteuning. Een van de doelen van de Slachtoffermonitor is om de kwaliteit van de geleverde ondersteuning in kaart te krijgen; dit doel wordt beter gediend als na elke ervaringsvraag ook het belang van dat aspect van de ondersteuning wordt uitgevraagd. Mocht de uitkomst dan zijn dat (nog steeds) alle aspecten van de ondersteuning als (zeer) belangrijk worden beoordeeld, dan is dat een belangrijke bevinding ten aanzien van de geleverde ondersteuning. Onze verwachting is echter dat er door het afwisselen van elke ervaringsvraag met een belangvraag meer differentiatie ontstaat in het waargenomen belang van de verschillende vormen van ondersteuning door de justitiële instanties.**

21. Bij stap 2, interview SGM, Punt 2. Een stelling toevoegen: “De medewerkers van het Schadefonds Geweldsmisdrijven hebben mijn situatie erkend.” En/of “... hebben mijn leed erkend”.
22. Bij stap 2, interview SGM, Punt 5. Ik denk dat hier bedoeld wordt op het invullen van het aanvraagformulier. Ik snap de wens om dit te willen weten, maar vraag me af of het binnen de vragenlijst past, juist ook door het vermoeden dat de systemen van de overheid niet op elkaar afgestemd zijn, zou een enkele vraag niet voldoende zijn om dit te achterhalen.
23. Bij stap 2, interview SIS, punt 2: Volgens mij zijn er wel studies naar dader-slachtoffer relatie, zie bijv. <https://doi.org/10.1080/07418829200091451>. Wellicht kan het aantal antwoordcategorieën ingekort worden. Partner/ ex-partner lijkt mij nuttige informatie, maar voor het overige (behalve “wil ik niet zeggen”) kan misschien onderscheid gemaakt worden tussen behoort wel/niet tot mijn kring van familie, vrienden, of goede kennissen.

→ **Opmerking onderzoekers: deze suggestie niet overgenomen met het oog op het behouden van de vergelijkbaarheid met eerdere metingen (criterium 4 minimale wijzigingen, zie hoofdstuk 4).**

24. Bij stap 2, interview SIS, Punt 6: Mee eens, ik herken een aantal van deze stellingen uit de studie van Wemmers (1996) en zij heeft deze stellingen vertaald uit het werk van Tyler (1990). Dat is inmiddels bijna 30 jaar geleden en de wetenschappelijke literatuur op dit gebied heeft zich in die tijd verder ontwikkeld en de *measures* meer uitgekristalliseerd. Bovendien spreken Tyler en Wemmers niet over vertrouwen, maar over *support* voor de politie – wat de stelling “ik ben trots op de politie” logischer maakt dan wanneer zij vertrouwen in de politie hadden willen meten. Deze stellingen kunnen wellicht vervangen worden door de stellingen die ik eerder heb genoemd bij vertrouwen in procedurele rechtvaardigheid en vertrouwen in de effectiviteit van de politie. Door een onderscheid te maken tussen procedurele rechtvaardigheid en effectiviteit kan de vraag worden beantwoord wat nu belangrijker is voor slachtoffers: hoe zij zich behandeld voelen door de politie of hoe effectief de politie is. Het derde aspect normen en waarden achterhaalt de mate waarin er overeenstemming is tussen de normen en waarden van slachtoffers en de waargenomen normen en waarden van de politie; dit kan ook invloed hebben op ervaren kwaliteit van de ondersteuning. Deze drie aspecten van vertrouwen zijn ook gevalideerd en psychometrisch gecheckt (zie Huq, Jackson & Trinkner, 2016; Jackson & Gau, 2015).

Overige opmerkingen bij meting 2 (zie bijlage 2) van de Slachtoffermonitor in 2016 (voor zover nog niet aan de orde gekomen in het eerste concept van de nieuwe vragenlijst en onderbouwing daarvan)

Toelichting

1. P. 3 Bij “het Slachtoffer Informatiepunt Schadevergoedingsmaatregelen” ook de afkorting SIS toevoegen (tussen haakjes). Dat het een onderdeel van het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) is wellicht weglaten, aangezien ervaringen met die instantie namelijk niet wordt bevraagd en wellicht een verkeerde associatie kan oproepen.

→ **Opmerking onderzoekers: de suggestie over het weglaten van de zinsnede over het CJIB niet overgenomen, aangezien respondenten wellicht hun ervaringen met het SIS zien als ervaringen met het CJIB; het is derhalve belangrijk dit onderscheid duidelijk te maken in de toelichting van de vragenlijst.**

2. Is de lengte van de vragenlijst daadwerkelijk voor iedereen verschillend? Of kan dit tekstdeel weggelaten worden en alleen laten staan dat de lengte afhankelijk is van uw ervaringen (met de genoemde instanties)

→ **Opmerking onderzoekers: deze suggestie niet overgenomen met het oog op het behouden van de vergelijkbaarheid met eerdere metingen (criterium 4 minimale wijzigingen, zie hoofdstuk 4).**

3. Bij vraag 3 wellicht ook de categorie ‘mensenhandel’ toevoegen? En levert het niet noemen van insluiting – bij de categorie woninginbraak (i.e. wanneer er geen sporen van inbraak zijn maar wel eigendommen ontvreemd) problemen op?

→ **Opmerking onderzoekers: Niet overgenomen. Mensenhandel is een niet veel voorkomende categorie (dus via overig); daarnaast is het de vraag of burgers het onderscheid zien tussen insluiting en inbraak?**

4. Vraag 17: “een probleem” is hier niet voldoende duidelijk. Wordt hier bedoeld op een financieel probleem of gaat het bijvoorbeeld om het niet erkend worden?

→ **Opmerking onderzoekers: Deze suggestie niet verwerkt. Op andere punten in de vragenlijst is ‘probleem’ ook niet verder gedifferentieerd; er wordt bedoeld op probleem in algemene zin.**

5. Wellicht ook nog vragen hoe ernstig de respondent het delict ervaren heeft op een schaal van 1 t/m 5. Ook dat zou gerelateerd kunnen zijn aan hoe de respondent het contact met instanties heeft beoordeeld.
6. P. 6: In de tekstbox de volgorde van de mogelijkheden om slachtoffers bij het rechtsproces te betrekken wellicht in de volgorde van het rechtsproces weergeven? Dus een gesprek met de officier van justitie voor de slachtofferverklaringen? (suggestie voor de volgorde: 3, 5, 4, 2, 1).
7. En vervolgens de vragen die na deze tekstbox komen (vragen of de respondent gebruik heeft gemaakt van een aantal mogelijkheden die we in Nederland kennen om slachtoffers te betrekken bij het rechtsproces) dezelfde volgorde aanhouden?
8. Vraag 26 en 27: Hier wordt gesproken van een “persoonlijk gesprek” en in de tekst enkel van “gesprek”. Dit consistent maken.
9. Vraag 29: Hier staat “met de dader van misdrijf” het woord “het” is weggelaten. Hierbij wellicht tussen haakjes toevoegen “(of verdachte)”. Wellicht heeft een gesprek voor de beoordeling door de rechter plaatsgevonden?
10. P. 10: in de tekstbox “De volgende vragen... u is overkomen” staat politie met een hoofdletter
11. “Niet mee eens, niet mee oneens” zou ik inderdaad vervangen door “neutraal” (volgens mij was daar (nog) geen beslissing over genomen).

→ **Opmerking onderzoekers: deze suggestie niet overgenomen met het oog op het behouden van de vergelijkbaarheid met eerdere metingen (criterium 4 minimale wijzigingen, zie hoofdstuk 4).**

12. Vraag 32: wellicht bij de laatste 2 stellingen (als die erin blijven – volgens mij niet) het woord “te” toevoegen: “hebben mij te lang laten wachten...” en “hebben mij mijn verhaal te vaak laten herhalen”. Daarnaast staat bij het 2^e item “persoonlijke verhaal” en bij de laatste enkel “verhaal”

→ **Opmerking onderzoekers: deze suggestie niet overgenomen met het oog op het behouden van de vergelijkbaarheid met eerdere metingen (criterium 4 minimale wijzigingen, zie hoofdstuk 4).**

13. Vraag 38 en 39: Wat wordt bedoeld met “of andere hulpverlening”? Kan dat weggelaten worden? Daarnaast wordt in vraag 38 gesproken over “een dokter” en in vraag 39 “medische voorzieningen”

→ **Opmerking onderzoekers: deze suggestie niet overgenomen met het oog op het behouden van de vergelijkbaarheid met eerdere metingen (criterium 4 minimale wijzigingen, zie hoofdstuk 4).**

14. Vraag 54 t/m 57: voor de consistentie zoveel mogelijk overeen laten komen met die over de politie (en die volgorde – ook voor de andere instanties), en uitsluitend voor specifieke taken/doelen van de instantie laten afwijken.

→ **Opmerking onderzoekers: deze suggestie niet overgenomen met het oog op het behouden van de vergelijkbaarheid met eerdere metingen (criterium 4 minimale wijzigingen, zie hoofdstuk 4).**

15. Vraag 56, 4^e stelling. Daar staat nu “...voldoende ondersteund in het regelen van mijn schadevergoeding” hierin toevoegen “proberen te”? (geldt ook voor andere vragen met betrekking tot het vergoed krijgen van de schade).

16. Vraag 68: Ik weet niet wat het precieze voorstel is, maar als het bijna nooit voorkomt dat een slachtoffer getuigd, dan kan deze vraag weggelaten worden (er is immers eerder gevraagd of de respondent gebruikt heeft gemaakt van het spreekrecht).

17. “Schadefonds” en “Schadefonds Geweldsmisdrijven” wordt nu door elkaar gebruikt

→ **Opmerking onderzoekers: Dit zo gelaten; Schadefonds wordt gebruikt in delen waarin de naam van de instantie ook volledig is uitgeschreven. Dit zou weinig verwarring moeten opleveren.**

18. Vraag 102: 1^e stelling. Zoals het nu staat, kan “het proces” wellicht verwarrend zijn. Wellicht veranderen in “... over het verloop van het proces van mijn aanvraag na het indienen”. 2^e stelling. “mijn zaak” wellicht veranderen in “mijn aanvraag”

19. Vraag 125 & 126 over algemene indruk van het strafrecht: Ik zou de stellingen overnemen uit (recent) wetenschappelijk onderzoek (zie bijv. https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0093854813497479?casa_token=E7xSchXLvvMAAAAA:VPtPt6HfnlGRwmLoCxsLvWA-8WOGS0S1o4633BtGEG6BJNhkvIG-9makTYzx4DFjXU9AXA4gT6fiUQ).

20. Het is mij niet duidelijk of de 8 vragen over samenwerking tussen verschillende instanties (vraag 127-135) erin blijven. Mijn indruk is ook dat respondenten hier moeilijk op kunnen antwoorden, tenzij er problemen zijn geweest. Dus wellicht vragen naar de mate van

tevredenheid tussen de instanties (met een antwoordcategorie: weet niet) en enkel bij de antwoordcategorieën die negatief zijn, een open vraag laten volgen waarom dat zo is?

→ **Opmerking onderzoekers: deze suggestie niet overgenomen met het oog op het behouden van de vergelijkbaarheid met eerdere metingen (criterium 4 minimale wijzigingen, zie hoofdstuk 4).**

21. Vraag 141: Is VUT nog steeds een woord dat vaak gebruik wordt? Hier wellicht “vervroegd pensioen” van maken?

22. Bij vraag 142 wellicht aangeven dat het belangrijk is om de enquête te blijven ontwikkelen/ dat het belangrijk is voor het onderzoek. Studies [Oudejans & Christian, 2011; Smyth, Dillman, Christian & McBride, 2009) wijzen uit er dan meer reacties komen en dat helpt dan inderdaad wellicht bij een volgende evaluatie.

23. Vraag 144: wellicht eerst naar de voorletter(s) vragen en daarna naar de naam? Dan is het duidelijker dat het om de achternaam gaat. Of van “Naam” “Achternaam” maken.

24. Vraag 145: Is het nodig dat de naam en voorletter(s) wordt gevraagd voor het toesturen van de tegoedbon per email?

25. Aan het begin van de vragenlijst wellicht ook het telefoonnummer van Slachtofferhulp toevoegen? Het invullen van de vragenlijst zou sterke reacties bij de respondent te weeg kunnen brengen

→ **Opmerking onderzoekers: deze suggestie niet overgenomen met het oog op het behouden van de vergelijkbaarheid met eerdere metingen (criterium 4 minimale wijzigingen, zie hoofdstuk 4).**

Expert review prof. dr. Bernard Veldkamp vragenlijst van de Slachtoffermonitor:

Bernard Veldkamp geeft aan het begin van het gesprek aan dat hij het voorstel voor aanpassing en verbetering van de vragenlijst die wordt gebruikt als Slachtoffermonitor met interesse heeft doorgenomen (het eerste concept van de nieuwe vragenlijst), inclusief de onderbouwing van de voorgestelde veranderingen in het rapport. Over het geheel genomen vindt hij de methode om te komen tot een verbetering van deze vragenlijst gedegen en kwalitatief sterk. De informele kwalitatieve test van de vragenlijst, het analyseren van de empirische gegevens van eerdere afnamen, het betrekken van de partners uit de praktijk en het uitvoeren van expert reviews en een taalkundige check vormen een grondige, mixed-method approach waarmee de vragenlijst vanuit verschillende gezichtspunten wordt geëvalueerd. Hij kan zich goed vinden in het voorstel voor aanpassing en verbetering van de vragenlijst: het voornaamste punt van het wijzigen van de volgorde van de vragen in de vragenlijst (elke vraag naar de ervaring met de justitiële instantie laten volgen door de vraag over het belang van de ervaring) beaamt hij. Naast een aantal specifieke punten van feedback die hieronder staan opgesomd, gaf hij ook enkele algemenere punten van feedback die betrekking hebben op de aanpak van deze evaluatie en de vergelijkbaarheid van de nieuwe vragenlijst met de eerder gebruikte vragenlijsten van de Slachtoffermonitor.

Algemene punten van feedback

Aanpak van de evaluatie

Het enige punt dat Bernard Veldkamp zelf anders zou hebben aangepakt is een extra taalkundige check toevoegen. Deze had naar zijn mening direct uitgevoerd kunnen worden tijdens de eerste informele test (stap 1a), zodat de suggesties voor verbetering die op dat vlak naar voren kwamen ook direct zouden zijn meegenomen in de stappen die daarna kwamen. De aangepaste formuleringen op basis van deze taalkundige check hadden de interpretatie van de bevindingen van de stappen daarna kunnen beïnvloeden: de interpretatie van bevindingen bij stap 1b (bv. de waargenomen overlap tussen en redundantie van items in meting 2) en 1c, en de opmerkingen gemaakt door de justitiële instanties in stap 2 bijvoorbeeld.

Er zijn gaandeweg de evaluatie ook een aantal nieuwe vragen / items toegevoegd; om die reden vindt hij het ook goed om een taalkundige check als laatste stap uit te voeren (zoals in de huidige opzet).

Vergelijkbaarheid van de vragenlijsten gebruikt voor de verschillende metingen (equivalentie)

Het voorstel om bij de derde meting gerandomiseerd twee verschillende versies af te nemen (1 met de oude volgorde van ervaring / belang vragen en 1 versie met de nieuwe, afwisselende volgorde van ervaring en belang vragen) vindt hij een goede suggestie. Op die wijze ontstaat een beeld van de vergelijkbaarheid van de nieuwe vragenlijst met de oude vragenlijst, in de nieuwe steekproeven. Wel geeft Veldkamp aan dat dit slechts een algemeen beeld geeft van de vergelijkbaarheid, zonder dat echt hard gemaakt kan worden dat de verschillende vragenlijsten hetzelfde meten. Hier zijn verschillende redenen voor. Zo zal de 'oude' vragenlijst die dan bij de derde meting wordt afgenomen op een aantal punten dan toch gewijzigd zijn ten opzichte van de eerdere metingen (bijvoorbeeld door toevoeging of weglating van vragen). Een ander voorbeeld van een reden is dat er ontwikkelingen geweest kunnen zijn in de tussenliggende perioden van metingen die maken dat de betekenis van identieke items veranderd voor slachtoffers.

Wil men hardere uitspraken kunnen doen over de vraag of een nieuwe afname van de vragenlijst hetzelfde meet als voorgaande metingen (equivalentie bepalen), dan is een andere, veel uitvoerigere aanpak vereist, aldus Veldkamp. Een dergelijke aanpak zou gekozen kunnen worden als men zeer ingrijpende beslissingen zou willen baseren op de uitkomsten van de Slachtoffermonitor (bijvoorbeeld of een justitiële instantie wordt opgeheven of niet). Voor het huidige doel van de Slachtoffermonitor (het monitoren van de ervaringen met en waargenomen kwaliteit van de ondersteuning geboden door de justitiële instanties aan slachtoffers) is een dergelijke uitvoerigere aanpak niet nodig volgens Veldkamp. Het verkrijgen van een algemeen beeld van de vergelijkbaarheid van de nieuwe en oude vragenlijst door versies te randomiseren bij de derde meting volstaat dan volgens hem.

Veldkamp vraagt zich wel af in welke verhouding de onderzoekers deze gerandomiseerde versies zouden willen afnemen. Als de totale sample even omvangrijk is als bij de tweede meting, dan is het niet nodig een 50/50 verhouding aan te houden. Immers: verwacht wordt dat de nieuwe vragenlijst een verbeterde versie is, die men het liefst onder de meerderheid van de slachtoffers zou willen afnemen. Het afnemen van de oude versie van de vragenlijst dient alleen het doel om te achterhalen of de nieuwe vragenlijst tot grote verschillen leidt in de gerapporteerde ervaringen en het belang dat slachtoffers hechten aan die ervaringen. Bij een totale sample van rond de 2000 deelnemers, zou kunnen worden volstaan met het aanbieden van de oude vragenlijst aan een minderheid van de deelnemers, bijvoorbeeld tussen de 10 en 35 %. In ogenschouw moet wel worden genomen of men wil uitsplitsen naar subgroepen (bijvoorbeeld naar de verschillende steekproeven) bij het doen van uitspraken over de vergelijkbaarheid. Het uitvoeren

van a priori power berekeningen om de minimale sample size te bepalen waarmee men verschillen kan toetsen tussen de oude en nieuwe vragenlijst zouden hierbij kunnen helpen.

Specifieke punten van feedback over concept 2 en onderbouwing die zijn opgestuurd:

1. Bevindingen stap 1a: Bij 'vraag 127' over de observatie dat de toelichting / omschrijving van de verschillende justitiële instanties verschillende keren worden gegeven in de vragenlijst: de omschrijving van de instanties wordt al bij vraag 1 gegeven. Het is volgens Veldkamp dan niet nodig al die omschrijvingen nogmaals te herhalen.

→ **Opmerking onderzoekers: deze suggestie niet overgenomen met het oog op het behouden van de vergelijkbaarheid met eerdere metingen (criterium 4 minimale wijzigingen, zie hoofdstuk 4).** Daarnaast is de indruk van de onderzoekers dat respondenten, als zij de eerste toelichting / omschrijving van de verschillende justitiële instanties goed hebben gelezen deze identieke beschrijving bij de tweede keer zullen overslaan. Mochten respondenten deze eerste beschrijving echter hebben gemist of overgeslagen, dan is het goed dat de beschrijving van de justitiële instantie waarover specifieke vragen gesteld worden later in de vragenlijst wordt herhaald.

2. Bij vraag 128-135 (meting 2) die gaan over de vragen over samenwerking tussen de verschillende instanties in de vragenlijst: Over welke samenwerking wordt hier precies gesproken? Is dat duidelijk voor slachtoffers? En specifiek bij vraag 128: hoe dienen slachtoffers de samenwerking tussen instanties te beoordelen als er 3 of meer instanties betrokken waren? De samenwerking tussen instantie 1 en 2 is wordt wellicht als heel anders waargenomen dan tussen 1 en 3.

→ **Opmerking onderzoekers: geen veranderingen doorgevoerd aan de hand van deze suggestie omwille van het behouden van de vergelijkbaarheid met eerdere metingen (criterium 4 minimale wijzigingen, zie hoofdstuk 4).**

3. Bij stap 1a, bij vraag 7 (meting 2), waar voorgesteld wordt de optie 'andere bekende' als antwoord op de vraag wie de dader(s) of een van de daders om te zetten naar 'Ik kende de dader op andere wijze, namelijk: ' . Veldkamp snapt de suggestie, maar dit verandert mogelijk wel de betekenis van de vraag.

→ **Opmerking onderzoekers: in plaats van 'ik kende de dader op andere wijze, namelijk' is deze antwoordcategorie veranderd naar 'anders, namelijk:'**

4. Bij stap 1b wordt verslag gedaan van de psychometrische analyse en wordt voorgesteld het item 'de medewerkers van [politie/OM/SHN/SGM/SIS] hebben medeleven getoond' te verwijderen (aangezien het de betrouwbaarheid van de gebruikte schalen niet schaadt). Hierbij vraagt Veldkamp zich af of we ook naar de factoranalyse hebben gekeken? Is de factorstructuur nog vergelijkbaar als dit item buiten beschouwing wordt gelaten in de data van de eerdere metingen?

→ **Opmerking onderzoekers: Het analyseren van met name de samenhang van inhoudelijk overlappende items (correlaties) leek ons het meest relevant om te achterhalen of items verwijderd kon worden. Daarbij komt dat naast een aantal items die zijn verwijderd ook een aantal items anders geformuleerd zijn in de nieuwe versies van de vragenlijst in dit ontwikkeltraject (bijvoorbeeld het item over de rechtspraak "De rechter ging vertrouwelijk met mijn persoonsgegevens om" is veranderd naar "De rechter ging zorgvuldig met mijn persoonsgegevens om"). Om die reden zouden de factoranalyses beter herhaald kunnen worden over alle (bestaande en nieuwe) items na afloop van de derde meting.**

5. Bij bevindingen stap 1c, bij het kopje 'Valentie van de vragen' wordt uitgelegd waarom de onderzoekers er niet voor kiezen om positief geformuleerd items (stellingen) af te wisselen met negatief geformuleerde items. Veldkamp geeft aan dat hij het eens is met deze gedachtengang van de onderzoekers.